

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ АГРАРНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ**

**ФОРМУВАННЯ СТАЛОГО
ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ:
ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ**

**Матеріали IV Міжнародної
науково-практичної конференції**

16-17 листопада 2023 року

Київ 2023

УДК 332.36

Формування сталого землекористування: проблеми та перспективи : матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 16-17 листопада 2023 р.). Київ : Редакційно-видавничий відділ НУБіП України, 2023. 290 с.

Видання містить матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції «Формування сталого землекористування: проблеми та перспективи». Тематика конференції відображає комплексність, міждисциплінарність і багатовекторність проблем формування сталого землекористування та інноваційних підходів до їх вирішення. У тезах доповідей учасників представлено технічні, організаційні, економічні, екологічні та соціальні засади забезпечення формування сталого землекористування.

Матеріали збірника будуть корисними для фахівців у сфері землеустрою, геодезії, картографії, містобудування, геоінформаційних технологій та ін.

The publication contains materials of the IV International scientific-practical conference "Formation of sustainable land use: problems and prospects". The theme of the conference reflects the complexity, interdisciplinarity and multi-vector nature of the problems of sustainable land use formation and innovative approaches to their solution. The participants' reports present the technical, organizational, economic, environmental and social principles of ensuring the formation of sustainable land use.

The materials of the collection will be useful for specialists in the field of land management, geodesy, cartography, urban planning, geographic information technologies, etc.

Матеріали подано в авторській редакції

Materials are submitted in the author's edition

Рекомендовано до друку вченою радою
Інституту землекористування Національної академії аграрних наук України
(протокол № 11 від 23 листопада 2023 р.)

ISBN 978-617-8171-09-4

© Інститут землекористування НААН України, 2023
The Institute of Land Management of National Academy of Agrarian Sciences of Ukraine, 2023

Сидорук Б. О.
д. е. н., старший науковий співробітник
Тернопільська державна сільськогосподарська дослідна станція
ІСГ Карпатського регіону НААН
м. Тернопіль, Україна

Сидорук Г. П.
к. с.-г. н
Тернопільська державна сільськогосподарська дослідна станція
ІСГ Карпатського регіону НААН
м. Тернопіль, Україна

ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЧНИХ ПРІОРИТЕТІВ СТАЛОГО СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ НА ЗАГАЛЬНОДЕРЖАВНОМУ РІВНІ

Сьогодні державна політика в галузі сталого використання земельних угідь в Україні знаходиться на стадії формування, що зумовлює її певну невідповідність європейським та світовим критеріям і вимогам, які стосуються визначення належного рівня еколого-економічної ефективності землекористування. Тому існує необхідність розробки нових підходів до формування та реалізації державної політики в напрямі забезпечення належного рівня еколого-економічної та соціальної ефективності використання земельних угідь.

Для забезпечення збалансованого використання земель сільськогосподарського призначення в аграрній галузі на засадах сталого розвитку необхідно, за прикладом високорозвинутих країн, орієнтуватись на поліструктурну модель здійснення сільськогосподарської діяльності, а саме функціонування великих аграрних формувань, фермерських господарств і соціально орієнтованих малих господарств. Регулювання розвитку зазначених аграрних формувань має бути об'єктом стратегічного державного управління, а також враховуватися при обґрунтуванні господарських рішень на регіональному та місцевому рівнях.

Для формування стратегічних пріоритетів сільськогосподарського використання земельних угідь на засадах сталого розвитку необхідно [1; 2]:

– забезпечити підвищення конкурентоспроможності різних напрямів сільськогосподарського землекористування та покращення якісних показників сільськогосподарських угідь;

- створити умови для підвищення еколого-економічної ефективності сільгоспвиробництва;
- враховувати регіональні особливості аграрного виробництва та якісні характеристики земель сільськогосподарського призначення в територіальному розрізі;
- здійснити екологічне обґрунтування складу земельних угідь, впорядкування їх територій, розробити систему сівозмін, що забезпечить досягнення бездефіцитного балансу гумусу в ґрунті;
- провести аналіз дієвості економічних важелів впливу, їх можливих комбінацій та особливостей застосування для досягнення поставлених стратегічних завдань.

Отже, формування стратегічних пріоритетів на шляху забезпечення використання земель сільськогосподарського призначення з врахуванням концептуальних засад сталого розвитку має передбачати:

- стимулювання диверсифікації господарської діяльності на сільських територіях шляхом розвитку екологічних виробництв, господарств з переробки сільськогосподарської сировини, біоенергетичної галузі тощо;
- зростання ландшафтного, туристичного потенціалу сільських територій і розширення напрямів його використання;
- розширення участі сільськогосподарських формувань в ланцюгу доведення виробленої продукції до кінцевого споживача за рахунок організації її переробки, пакування і розширення торговельної мережі «на місцях»;
- формування і розвиток в сільській місцевості системи агросервісу, покращення виробничої і соціальної інфраструктури;
- розвиток інноваційного забезпечення аграрних формувань, стимулювання впровадження інноваційних розробок у сільськогосподарську практику.

В цьому випадку державну підтримку забезпечення використання земель сільськогосподарського призначення на засадах сталого розвитку слід спрямовувати на активізацію громадських ініціатив на місцевому рівні, розробку ними локальних стратегій розвитку і забезпечення їх виконання. Така підтримка дозволить реалізувати політику максимального використання локальних конкурентних переваг, які сформовані на сільських територіях, а також забезпечити ефективне використання земельних угідь.

Отже, інноваційна складова в структурі формування політики держави в галузі сільськогосподарського землекористування повинна бути спрямована на збалансоване використання земельних угідь в аграрній галузі, переорієнтацію системи державного регулювання на всебічне заохочення розвитку підприємництва, приватної ініціативи з врахуванням можливостей зростання навантаження на агроєкосистеми. Вдосконалення державної політики щодо управління земельними ресурсами сільськогосподарського призначення має відбуватися насамперед з врахуванням інтересів територіальних громад, власників земель і землекористувачів, що є важливим для покращення соціальної та екологічної ефективності сільськогосподарського землекористування.

Тому, державна політика в напрямі регулювання використання земель сільськогосподарського призначення на засадах сталого розвитку має передбачати:

- розробку і реалізацію законодавчих і нормативних актів, державних і регіональних програм, планів щодо сталого використання та охорони сільськогосподарських земель;
- забезпечення дотримання вимог законодавства і нормативно-методичних документів;
- ведення державного земельного кадастру та моніторингу земель сільськогосподарського призначення;

- забезпечення дієвості механізму економічного стимулювання охорони і збалансованого використання земельних ресурсів, заохочення ведення екологічного сільськогосподарського виробництва;
- контроль якісного стану сільськогосподарських земель, притягнення до відповідальності винних у порушеннях земельного законодавства;
- розвиток системи державного ліцензування, сертифікації та страхування в сфері сільськогосподарського землекористування.

Ці складові мають бути направлені на забезпечення сталого сільськогосподарського землекористування на регіональному і місцевому рівні, що сприятиме покращенню еколого-економічної ефективності використання земель сільськогосподарського призначення.

Результатом політики сталого сільськогосподарського землекористування має бути збереження і покращення якісних характеристик земельних угідь. Проте, екологічний напрям сільськогосподарського землекористування не має перешкоджати економічному та соціальному розвитку сільських територій. Економічно ефективно аграрне виробництво можливе лише в екологічно допустимих межах.

Отже, для формування державної земельної політики в напрямі забезпечення сталого сільськогосподарського землекористування необхідне визначення тенденцій та закономірностей розвитку аграрного виробництва, що враховуватимуть причинно-наслідковий зв'язок між інтенсифікацією використання земельних угідь та можливостями агроєкосистем забезпечувати цей тип розвитку.

Список використаних джерел

1. Лазарева О. В., Хапун О. С. Особливості сталого розвитку сільськогосподарського землекористування. *Агросвіт*. 2017. №21. С. 21-25.
2. Сидорук Б. О. Особливості формування державної політики збалансованого сільськогосподарського землекористування. *Інноваційна економіка*. 2018. №9-10 (77). С. 125 – 133.

Formation of strategic priorities of sustainable agricultural land use at the national level

Abstract. Today, there is a need to develop new approaches to the formation and implementation of state policy in the direction of ensuring sustainable agricultural land use. The author has developed proposals for the formation of strategic priorities in the way of ensuring the use of agricultural land on the basis of sustainable development. The importance of supporting public initiatives at the local level to ensure the balanced use of agricultural land has been established. Recommendations aimed at improving state policy to ensure sustainable agricultural land use have been formulated.